

1. táblázat. A Magyar Birodalom feldarabolása a környező államok között a trianoni békeszerződés szerint

Ország	az 1910. évi népszámlálás szerint			
	Terület		Lélekszám	
	(km ²)	(%)	(fő)	(%)
Románia	102 813	31,6	5 237 911	25,1
Szerb-Horvát-Szlovén Királyság	63 370	19,5	4 149 840	19,9
Csehszlovákia	61 646	18,9	3 516 815	16,8
Ausztria	4 020	1,2	292 631	1,4
Lengyelország	589	0,2	24 880	0,1
Olaszország	21	0,0008	49 806	0,2
Összes elszakított	232 459	71,4	13 271 353	63,5
Magyarországnak megmaradt	92 952	28,6	7 615 134	36,5
Magyar Birodalom	325 411	100,0	20 886 487	100,0

Forrás: Az 1920. évi Népszámlálás. VI. rész. Végeredmények összefoglalása. Bp., KSH 1929

6. táblázat. A Kárpát-medence alapadatai (2010)

Állam, térség	Terület (1000 km ²)	Népesség (1000 fő)	Népsűrűség (fő/km ²)	GDP		Foglalkoztatási ráta (2009, %)	Munkanélküliségi ráta (2009, %)	A szántóterület aránya (%)	Településsűrűség (település/100 km ²)	Városi lakosság aránya (%)
				összesen Md USD	1 főre jut (1000 USD)					
Magyarország	93,0	9 970	108	175,0	17,5	45,1	10,0	49,0	3,4	68,0
Szlovákia	49,0	5 410	110	104,0	19,2	51,8	12,0	29,0	5,9	59,0
Kárpátalja	12,8	1 250	98	10,0	8,0	48,5	12,5	16,0	4,8	40,0
Erdély	100,3	7 220	72	81,0	11,2	48,2	7,5	28,0	5,1	60,0
Vajdaság	21,5	2 030	94	24,0	11,8	52,0	11,0	75,0	2,2	60,0
Pannon-Horvátország	31,9	3 010	94	44,0	14,6	50,1	11,5	50,0	2,6	52,0
Muravidék	1,0	80	80	1,5	18,9	55,3	6,8	40,0	18,6	25,0
Őrvidék	4,0	280	70	5,5	19,6	55,9	4,6	37,0	8,2	20,0
Kárpát-medence	313,5	29 250	93	445,0	15,2	51,0	11,2	40,0	4,5	60,0

Forrás: Tóth 2011 a statisztikai adatok alapján

Jobbágyfelszabadítás (Kovács T.)

2. táblázat. A jobbágyfelszabadítás típusai

A tipológia kritériumai	Típusok			
	nyugat-európai	közép-európai	kelet-európai	
1. Mikor történt?	Anglia, Franciaország, Dél-Észak-Nyugat-Németország	Poroszország (1807 és 1850), Habsburg Birodalom (1848), benne Magyarország, Lengyel Királyság (1864) ¹⁾	Románia (Moldva, Havasalföld), Bulgária	Oroszország, Szerbia
2. Ki váltotta magára a földesurak kárpótlását?	Angliában nem a földesuraktól, hanem a parasztoktól vették el a földet, de azokat nem kárpóttolták. Franciaországban, Németországban senki nem kárpóttolta a földesurakat	Részben a felszabadult parasztok, ²⁾ de Magyarország esetében teljes mértékben az állam	Részben az állam, részben a felszabadult parasztok, vagy senki	
3. Ténylegesen kié lett a föld?	A bérlőké vagy a kisbirtokos parasztoké	A kisbirtokos parasztoké	Kis- és törpebirtokos parasztoké (Bulgária)	A faluközösségé (Oroszország, Románia), családi szövetkezeteké (szerbek)
4. Lettek-e nagy föld nélküli tömegek?	Nem, mert elmentek az iparba	Igen, mert nem volt hová menniük	Nem, mert a földet méltányos alapon osztották szét	Nem, mert az egyén felett álló közösségnek adták a földet
5. Mi lett a földesurakkal?	Polgári pályára léptek (esetenként / már korábban is)	Megmaradtak, egy részük szellemi pályára lépett	Eltűntek és helyettük megjelent egy vékony gazdag paraszti réteg, Oroszországban a kulákok, Bulgáriában a csorbadszikok	

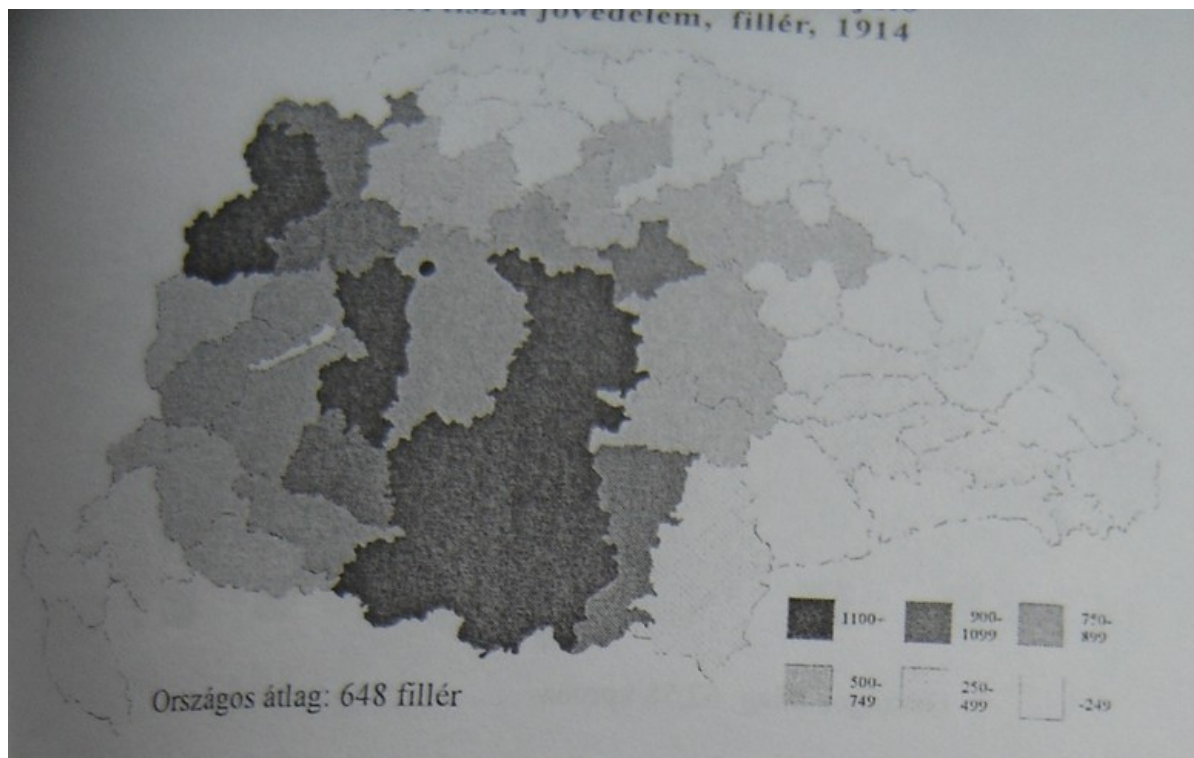
(Kaposi Z.)

A művelési ágak arányának változásai 1867–1913 között (%-ban)

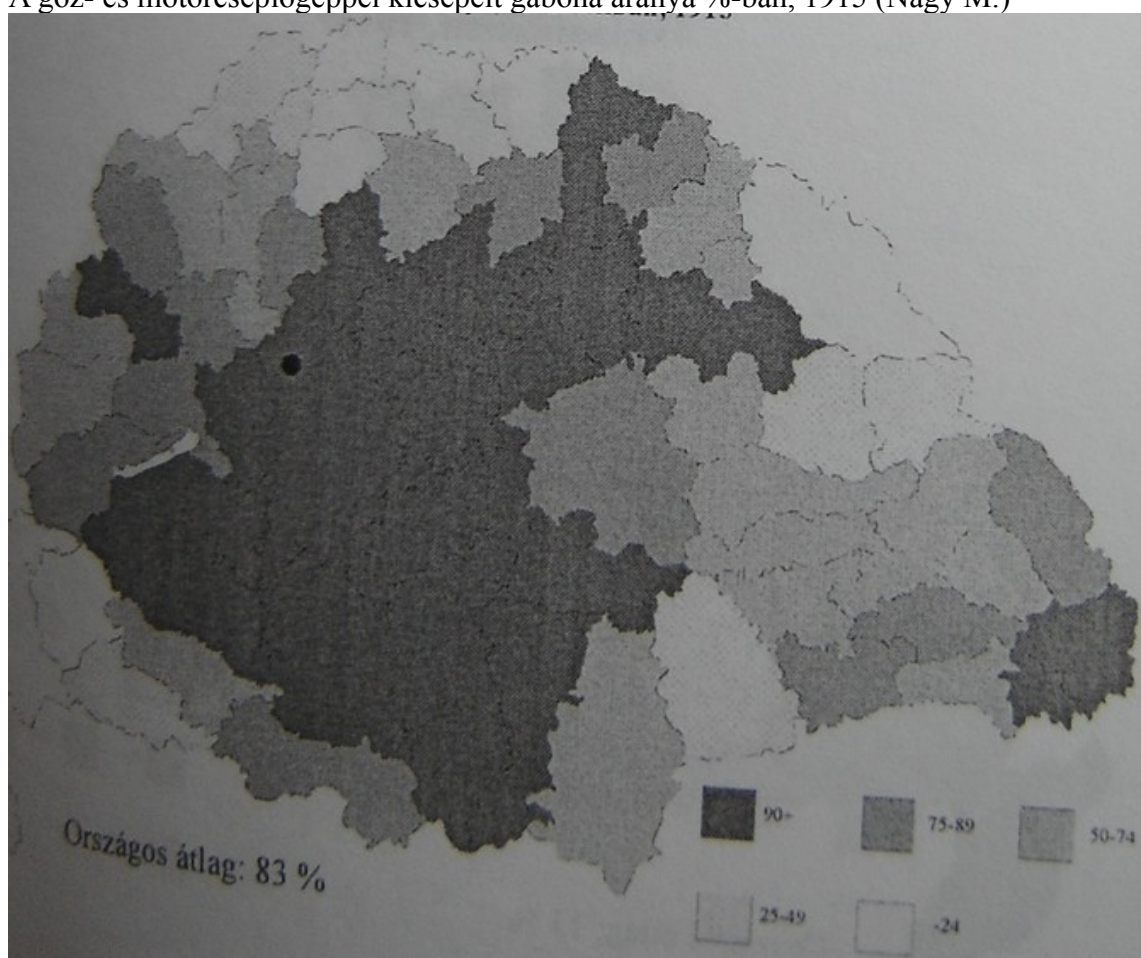
művelési ág	1867	1895	1913
szántó	34,7	42,8	45,5
kert és rét	13,3	11,5	10,5
szőlő	1,2	1,0	1,1
legelő	14,8	13,0	11,8
erdő	28,2	26,6	25,8
nádas	0,5	0,3	0,2
terméketlen	7,3	4,8	5,1

Forrás: Orosz István: i.m. 1979. 1046. p.; illetve: Vörös Antal: i.m. 1978. 314. p. alapján

Egy katasztrális hold termőterületre jutó kataszteri tiszta jövedelem, fillér, 1914 (Nagy M.)

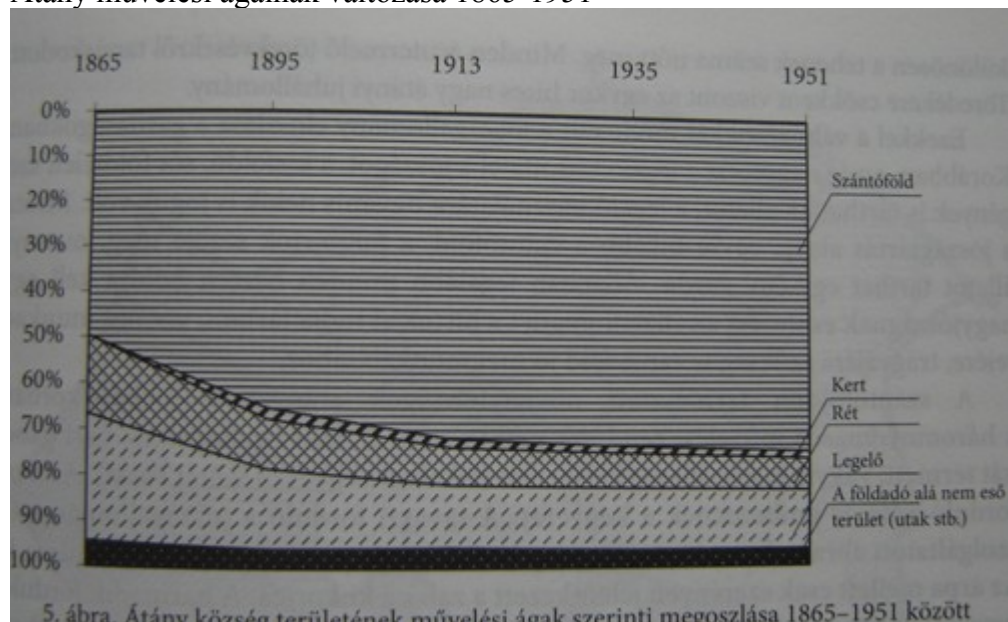
A gőz- és motorcséplőgéppel kicsépeelt gabona aránya %-ban, 1915 (Nagy M.)

A faekék aránya a vasekékhez 1872-ben (Magyar Néprajz II.)

Átány művelési ágainak változása 1865-1951

Mezőgazdasági üzemszerkezet 1895-ben
(Kaposi Z.)

<i>gazdaságok nagysága</i>	<i>gazdaságok száma (%)</i>	<i>gazdaságok területe (%)</i>
0-1 hold között	23,56	0,47
1-5 hold között	30,01	3,94
5-10 hold között	19,20	6,79
10-20 hold között	16,14	11,05
20-50 hold között	8,59	12,32
50-100 hold között	1,51	4,94
100-1000 hold között	0,83	11,59
1000 hold felett	0,16	24,38
Üzemstatistikailag feldolgozatlan	-	24,52
Összesen	2 388 482 db	100,00

Forrás: A magyar szent korona országainak mezőgazdasági statisztikája 1895. Budapest, 1897-1905. 1-5. kötet adatai alapján. KSH Új folyam.

Korlátolt forgalmú birtokok 1895-ben
(Kaposi Z.)

<i>birtoktípus</i>	<i>területe kat. holdban</i>	<i>területe %-ban</i>
kincstári	2 510 774	15,33
községi	4 749 196	28,99
vallás és tanulmány alapi	290 644	1,77
egyéb alapítványi	36 876	0,23
római katolikus egyházi	1 696 769	10,36
egyéb felekezeti	656 058	4,00
iskolai	16 106	0,10
egyleti, társulati, vállalati	431 307	2,63
hitbizományi	2 329 206	14,22
közbirtokossági és úrbéri	3 664 515	22,37

Forrás: Vörös Antal: i.m. Budapest, 1978. 303. p. alapján

Legnagyobb magyarországi birtokok földtulajdonosai 1895-ben (Kaposi Z.)

Magyarország földbirtokosai 1925-ben

<i>tulajdonos neve</i>	<i>a birtok mérete kat. holdban</i>	<i>a birtokos lakhelye központja</i>
Esterházy Pál hg.	223 241	Eszterháza
Festetics Tasziló hg.	96 128	Keszthely
Pallavicini A. Károly őrgróf.	66 085	Budapest
Esterházy M. Mór gr.	55 786	Csákvár
Károlyi László gr.	51 152	Budapest
Esterházy Tamás gr.	49 474	Devecser
Fülöp Józsiás Szász-Coburg Góthai hg.	45 114	Budapest
Császári és Királyi családi uradalom	43 372	kp.: Ráckeve
Frigyes királyi hg.	41 066	Magyaróvár
Károlyi György gróf hitbizománya	37 052	Budapest

Forrás: Magyarország földbirtokosai és földbérlői (Gazdacímtár) Budapest, 1925. alapján összeállítva

A legnagyobb egyházi birtokok Magyarországon 1925-ben (Kaposi Z.)

<i>tulajdonos neve</i>	<i>a birtok mérete kat. holdban</i>	<i>a birtok központja</i>
Egri Főkapitán	89 953	Eger
Magyar Katolikus Vallásalap	88 704	Budapest
Kalocsai Érsekség	65 509	Kalocsa
Veszprémi Püspökség	52 137	Veszprém
Zirci Apátság	46 416	Zirc
Egri Érsekség	40 269	Eger
Pannonhalmi Főapátság	36 376	Pannonhalma
Esztergomi Érsekség	36 209	Esztergom
Magyar Katolikus Tanulmányi Alap	32 833	Budapest
Nagyvárad Káptalan	26 925	Nagyvárad

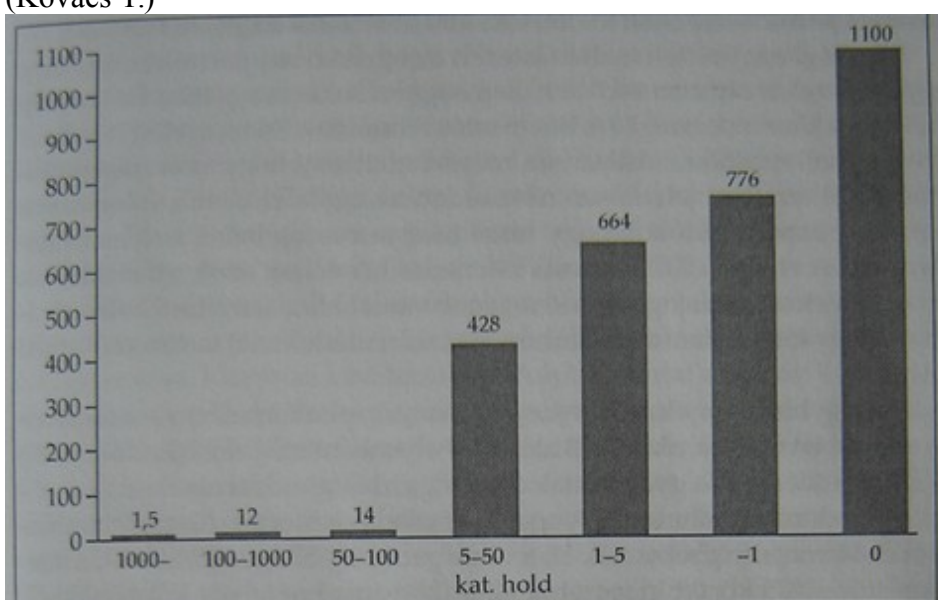
Forrás: Magyarország földbirtokosai és földbérlői (Gazdacímtár) Budapest, 1925. alapján összeállítva

Paraszti birtokszerkezet az 1920-as években
(Kaposi Z.)

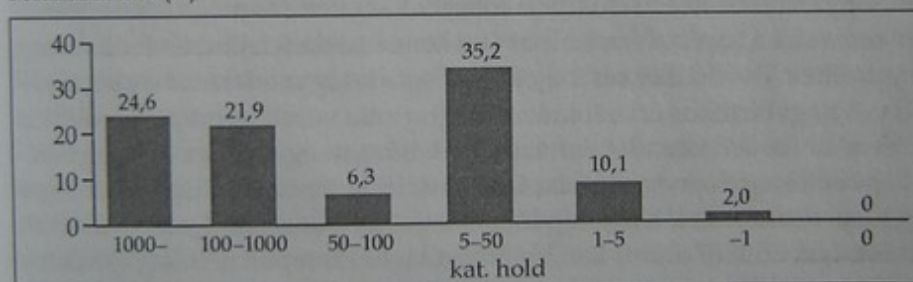
<i>birtokcsoport</i>	<i>a földbirtokok száma</i>	<i>%-a</i>	<i>földbirtokok területe</i>	<i>%-a</i>
1 kat.holdon aluli	628 431	38,5	236 417	1,5
1-5 kat.holdas	556 352	34,2	1 394 829	8,7
5-10 kat.holdas	204 471	12,5	1 477 376	9,2
10-20 kat.holdas	144 186	8,7	2 025 946	12,6
20-50 kat.holdas	73 663	4,5	2 172 300	13,6
50-100 kat.holdas	15 240	1,0	1 036 162	6,4

Forrás: Gunst, Péter: i.m. 1977. 385. p. alapján

Birtokszerkezeti határok 1935-ben
(Kovács T.)

Földhasználat (%)

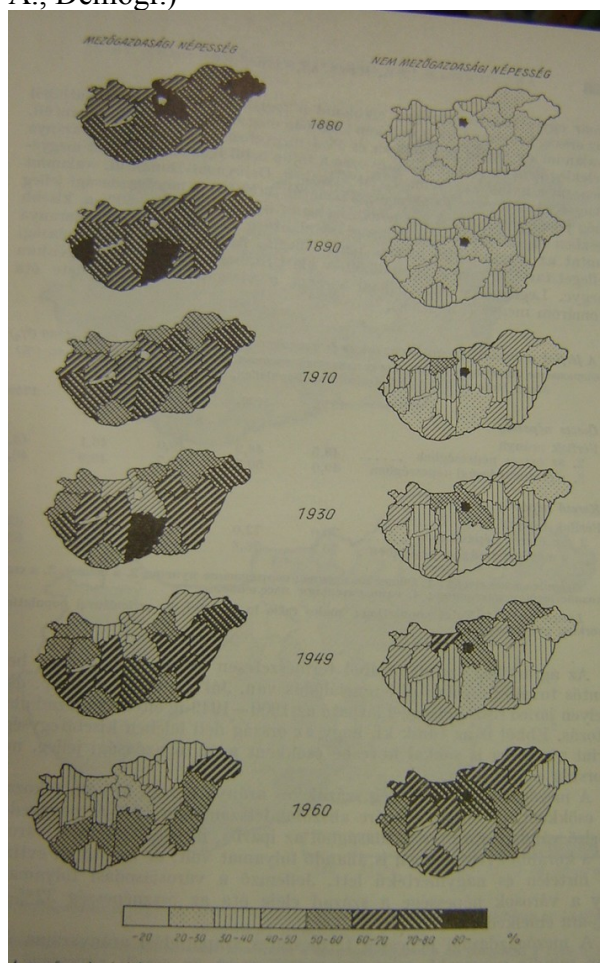

Forrás: Magyarország birtokviszonyai 1935. évben alapján saját szerkesztés.

Földbirtokosok, birtokcsoportok - területi jellemzők 1935-ben (Kovács T.)

Régió	Birtoknagyságcsoportok								
	Az összes	Az 1 kat. holdnál kisebb			Az 1-5		Az 5-50		
		szántó-föld nélküli	szántóföldes	kat. holdas					
	földbirtokok								
		száma	%	száma	%	száma	%	száma	%
Dunántúl	750 378	125 748	16,8	163 417	21,8	277 535	36,9	174 866	23,3
Alföld	871 330	216 256	24,8	159 901	18,3	284 611	32,7	194 878	22,4
Észak	276 559	52 724	19,1	58 441	21,1	102 117	36,9	58 803	21,3
Magyarország	1 898 267	394 728	20,8	381 759	20,1	664 263	35,0	428 547	22,6

A mezőgazdasági és nem mezőgazdasági népesség aránya megyék szerint 1880-1960 (Kiss A., Demogr.)

Az 1945. évi földosztásról
(Kaposi Z.)

A földreform juttatásai a természetes személyek foglalkozása szerint

	<i>a juttatottak száma</i>	<i>kiosztott terület összesen kat.holdban</i>	<i>kiosztott terület egy főre esik kat.holdban</i>
gazdasági cseléd	109 875	922 255	8,4
mezőgazdasági munkás	261 088	1 288 463	4,9
törpebirtokos	213 930	829 477	3,9
kisbirtokos	32 865	143 131	4,4
szegédményes és kisiparos	22 164	53 866	2,4
képesített gazda	1 256	14 548	11,6
erdészeti alkalmazott	1 164	6 998	6,0
<i>összesen</i>	<i>642 342</i>	<i>3 258 738</i>	<i>5,1</i>

Forrás: Donáth Ferenc: i.m. 1976. 424. p.

Gazdaságok 1935 és 1949-ben
(Kaposi Z.)

<i>gazdaságok nagyságcsoportjai</i>	<i>gazdaságok száma 1935-ben</i>	<i>gazdaságok száma 1949-ben</i>
1–5 kat. hold	484 160	664 700
5–10 kat. hold	198 559	458 000
10–20 kat. hold	160 275	240 300
20–50 kat. hold	86 354	66 600
50–100 kat. hold	16 318	7 000
100 kat. holdon felüli	12 863	4 200
<i>összesen</i>	<i>958 529</i>	<i>1 440 800</i>

Forrás: Donáth F.: i.m.1979. 431. p. alapján

Parasztellenes diktatúra számszerű következményei az 1950-es években (Kaposi Z.)

A parasztgazdaságok száma és területe Magyarországon (1949–58)

<i>idő</i>	<i>gazdaságok száma</i>	<i>összes terület (ezer kat. holdban)</i>
1949	1 660 000	11 952
1953	1 270 000	7 236
1956	1 445 000	7 586
1957	1 622 000	8 682
1958	1 634 000	8 554

Forrás: Magyar Statisztikai Zsebkönyv. Budapest, 1959. 24–27. p.

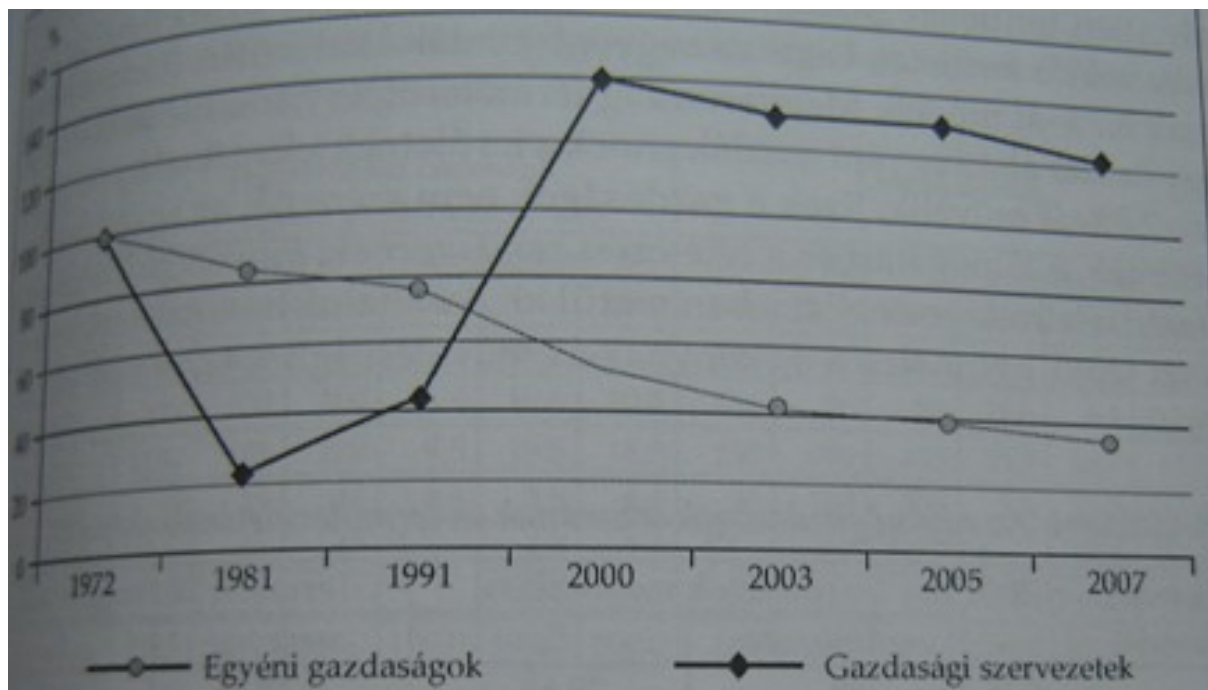
A paraszti társadalom felszámolásának számszerű adatai 1959-1961
(Kaposi Z.)

A kolhozok megszervezése Magyarországon

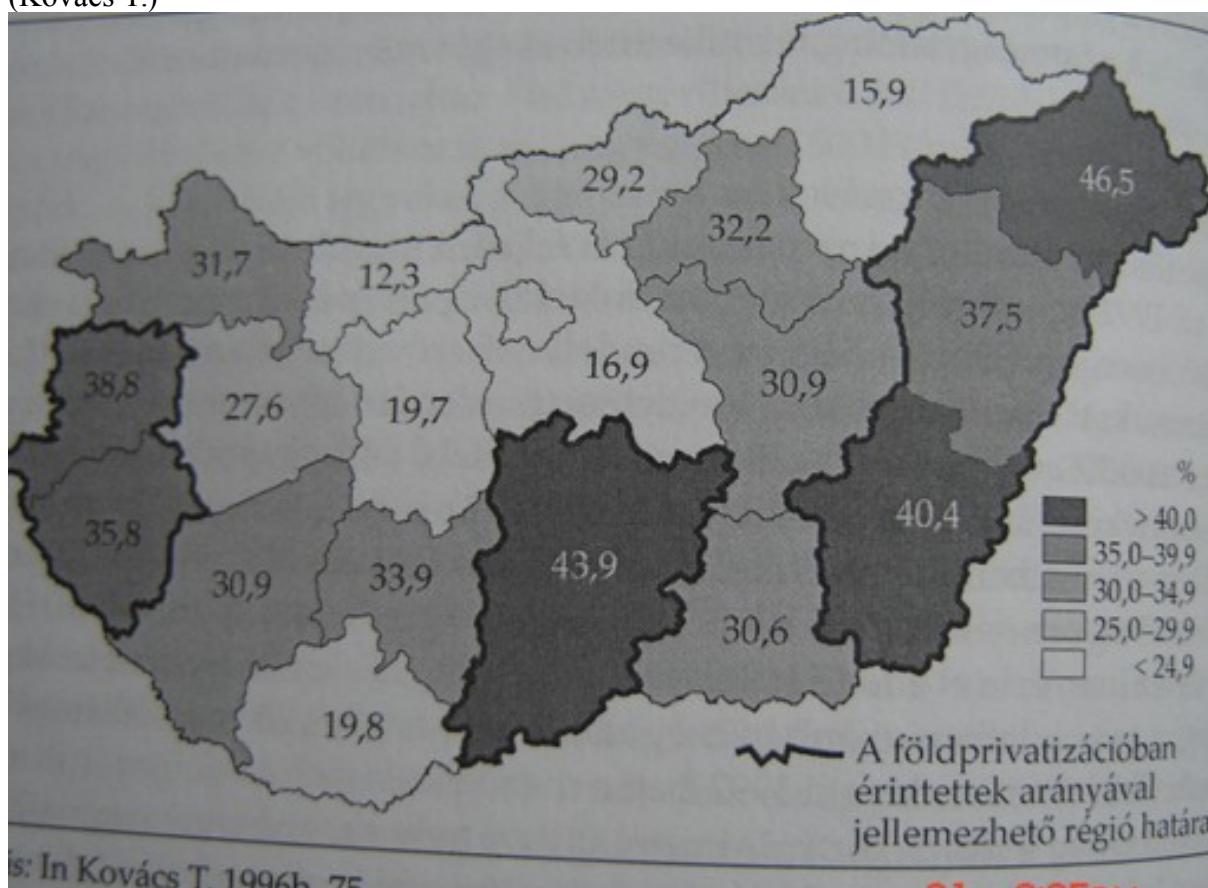
<i>idő</i>	<i>a tsz-ek száma</i>	<i>a tagok száma</i>	<i>a tsz-ek átlagos területe (ha)</i>
1959. 01. 01.	3507	168 000	273
1961. 03. 01.	4572	1 203 000	1021

Forrás: Fazekas Béla: i.m. 1974. 129. p.

Dekollektivizálás „1990”-től
(Kovács T.)

Az egyéni gazdaságok által használt termőterületek megyénként 2000-ben (Kovács T.)

Földhasználat (%) 2000-ben
(Kovács T.)

